

Izvedenec Tuma: Izreči se moram za to, da se dokaz zmožnosti raztegne tudi na tovarniška podjetja.

Izvedenec Ferlinz: Tudi za gostilničarski in točarski obrt naj se zahteva dokaz zmožnosti, toda le v večjih mestih imajočih nad 5000 prebivalcev.

Izvedenec Kunc: Seveda mora tudi tovarnar dokazati zmožnost. Če mora tisti, ki ima 19 delavcev, se izkazati z dokazom zmožnosti, zakaj bi tistemu tega ne bilo treba, ki ima 20 delavcev. Jednaka pravica za vse. Če tega ni, dokaz zmožnosti nič ne koristi, in bi torej prosili, da naj se odpravi. Do sedaj je nam vsak dokaz zmožnosti le škodoval, za nas dokaz zmožnosti nima nobenega pomena. Nobenemu še ni prišlo na misel, da bi hlače zakrpal, ali pa čevlje podelal, ako se ni učil. To se še ni zgodilo, kar svet obstoji. Zakaj se ni dokaz sposobnosti razširil tudi na veliko obrt, da bi tudi njo oviral. Tako, kakor je sedaj dokaz zmožnosti, nam nič ne koristi, in bi le rekli: Le hitro odpravite še sedaj obstoječi dokaz zmožnosti!

Načelnikov namestnik: Vi torej želite dokaz zmožnosti za mali obrt le zaradi tega, da ga tudi za veliki zahtevati morete.

Kunc: Da.

Poslanec Neuber: Vi torej zmatrate dokaz zmožnosti za nekako cokljo, katera naj bi zavirala veliko industrijo? Vprašal bi izvedenca, je li dokaz zmožnosti tudi tedaj potreben za velikega obrtnika, ako potrebuje družih obrtov za svoje izdelke.

Kunc: Jaz ne želim dokaza zmožnosti, da bi človeštvo zadrževal v pridobivanji, temveč le zaradi tega, da se varuje tisti, ki se je česa učil. Jaz nečem ljudij ovirati pri obrtu; zato sem pa rekel že pri prvem vprašanju: Nikogar ne smeli zadržavati. Jaz bi le zadržaval kapitalistično spekulacijo v rokodelstvu.

Poslanec Adamek: Izjava gospoda izvedenca o dokazu zmožnosti je tako zanimiva, da ne morem, da ne bi še nekoliko spregovoril o njej. Zame je vsaj tako razlaganje dokaza zmožnosti novo.

Ko je šlo za dokaz zmožnosti, baš obrtniki niso videli bistva dokaza zmožnosti v tem, da se ovira solidni obrt, temveč le zato, da se prepreči konkurenca nesolidnih obrtnikov, mojstrov skaz, z dokazom zmožnosti naj bi se le zagotovilo, da se le tisti poprime obrta, ki se ga je zares učil, da se rokodelstvo obvaruje nesolidnih elementov, ki se obrta niti učili niso.

Sedaj pa pravi gospod izvedenec, da dokaz zmožnosti nima za mali obrt nobenega pomena, da je nasprotno malemu obrtu še škodoval. Važno bi torej bilo, da gospod izvedenec to dokaže, ker s tem se vprašanju o dokazu zmožnosti da vse drugačni pomen.

Kolikor se jaz spominjam, je prvi se tako izrazil o dokazu zmožnosti. Sedaj je treba pač dokazati, da dokaz zmožnosti zares škoduje malemu obrtu.

Kunc: Bil sem predsednik zadrugi in poznam tudi druge obrte. Dokaz zmožnosti ima namen, druge malo ovirati, ki se niso učili, in deloma mladino zadržavati,

da mora nekaj dalje delati, predno začno samostojni obrt. Da je dokaz zmožnosti v tem zmislu škodoval, se jako lahko dokaže. Od kar je dokaz zmožnosti, tretjina je več samostojnih obrtnikov in sicer zaradi dokaza zmožnosti.

Mnogo ljudij se je oglasilo za obrtno pravico iz strahu, da jo pozneje več ne dobe. Tako so sedaj prenapolnjeni vsi obrti, preskrbljeni smo vsaj 20 do 30 let, zlasti v manjših mestih. V Ljubljani imamo dvakrat toliko mojstrov kakor obrtnikov, 100 mojstrov in 50 obrtnikov v jednom obrtu.

Razsodba upravnega sodišča o meri dokazuje mojo trditev. Poprej o tem še govora ni bilo. Še le vsled mejsebojnih tožeb je stvar prišla pred upravno sodišče, ki je odločilo, da jemanje mere ni rokodelsko opravilo. Tako je človek, ki je poprej prodajal porcelan, potem pa platnene hlače za kmete, nakrat začel jemati mero. Dva trgovska pomočnika sta nakrat napovedala obrt, danes jemljeta mera, po časopisih naznanjata, da sta opravičena mera jemati in izdelujeta kakor drugi. Prav res je, da je dokaz zmožnosti le škodoval. Če smo le mi in mi sami omejeni, to nima nobenega pomena za nas in tega nam tudi treba ni. Nobeden ne bode čevljev na malo delal, ako ni čevljar, miz, kdor ni mizar. Zatorej ne potrebujemo obrtnega dokaza, ako se ne razširi na veliki obrt. Tako nima za nas nobenega pomena in je bolje, da se odpravimo, da se ne bomo prepirali mej seboj, kakor se sedaj. (Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

V tobačnih tovarnah v naši državi je 29744 delavk mej temi 2362 mladoletnih, in 3881 delavcev, mej temi 137 mladoletnih, 26 motorjev in 8956 družih strojev. Vlada ima na leto 56 milijonov goldinarjev dohodka, in lahko rečemo, da ženske mnogo pripomorejo k temu dobičku.

Razglasila se je te dni ministerska naredba glede izpitne takse za stavbene, zidarske, tesarske, kamnoseške in vodnjaške mojstre. Ta naredba je v zvezi z novim stavbenim zakonom.



Kmetijstvo.

Računski zaključek ljubljanske mestne hranilnice.

Z veseljem je nam konstatovati, da je ta zavod napredoval tudi leta 1893. v vseh strokah poslovanja.

Koncem leta 1892. znašale so vloge od 5460 vložnikov gld. 2,313.055·58

V teku leta 1893. naložilo je 6015 strank (mej temi 2629) novih „ 2,127.271·42½
4349 strank pa vzdignilo je (mej temi 1175 strank celo vlogo) . . „ 1,757.043·11½

Tedaj se je za gld. 370.228.31

več naložilo. Po prištevk v l. 1893. kapitalizovanih obrestij s „ 96.219·60

znašajo koncem l. 1893. vloge 6914 strank gld. 2,779.503·49

Povprečno pride na vsako hranilno knjižico gld. 402 01 proti gld. 423 63 v prejšnjem letu; to znižanje povprečne višine kaže, da se množi število hranilnih vlog v pravem pomenu besede, za katere je hranilnica v prvi vrsti ustanovljena.

Te vloge naložili so takole:

Na hipoteke posodili so	gld.	504.071 73
koncem leta 1892. znašala so hi-		
poteke	„	1,351.617 40
	<u>gld.</u>	<u>1,855.689 03</u>
a ker so stranke (mej temi 19)		
dolg popolnoma odplačale	„	34.919 74
znaša stanje hipotek koncem l. 1893.	gld.	1,820.769 39
Občinska in deželna posojila,		
ki so znašala leta 1892.	„	138.468 23
zvišala so se v teku l. 1893. za	„	37.500 —
oziroma po odbitku l. 1893. odplačanih	„	2.650 52
	<u>gld.</u>	<u>34.849 48</u>
za	gld.	173.317 71

Tudi lombard poskočil je od gld. 10.902 v letu 1892. na gld. 12.902.

Stanje menic popelo se je od gld. 34.076 04 za gld. 13.141 29 na gld. 47.217 33.

V teku leta predali so nekatere efekte in tem potem realizovali malone ves književni dobiček pri efekih iz l. 1892., ki ni le, kakor pozneje s številkami dokažemo, največ pripomogel, da smo leta 1892. tako ugodno za ključili, ampak pripomogel nam je tudi, da preostaja letos še gld. 1.229 11 čistega dobička iz tega poslovanja.

Stanje tekočega računa znižalo se je za blizu stotisoč goldinarjev na gld. 298.458 29 in sicer zbog večjih izplačil vlog, kar je hranilnici pa konečno le hasnilo, ker ji drugi denarni zavodi po veliki večini nižje obrestujejo njene vloge, nego jih ona svojim vlagateljem.

Na račun inventarja odpisalo se je tudi letos 5 % radi obrabe.

Od ustanovnih troškov odbila se je letos tudi ista svota z gld. 990.44 1/2, katero je dosedaj imela mej aktivi kot ustanovno premoženje, radi tega, ker je vrednost tega premoženja v teku hranilničnega obstanka tudi skoraj zginila.

Le izključno radi tega pade letošnji dobiček pod oni, katerega je izkazala l. 1892. (Konec sledi)

Kmetijske raznoterosti.

Iz Ziljske doline na Koroškem se nam piše, da ozimina jako lepo kaže, le dežja nekoliko primanjkuje. Upati je dobre letine. Živina se draži, v veliko veselje živinorejcev, kateri jo imajo kaj prdati.

Raki. Iz Osoj na Koroškem se nam piše. Pred tremi leti je v našem jezeru prikazala se račja kuga in pobrala vse rake, od katerih so ljudje v našem kraju imeli lepe dohodke. Sedaj pa gotovo mine nekaj let, predno se raki zopet zarede.

Konjska razstava bode letos od 12. do 20. maja na Dunaji. Oglasilo se je že jako mnogo udeležencev. Razstavljenih bode nad 25 najlepših konj. Poleg tega bode pa raz-

stavljenih več obrtnih predmetov, ki so v zvezi s konjarstvom. Razstava obeta v vsakem oziru biti jako zanimiva.



Poučni in zabavni del.

Potopisne črte.

Iz Ljubljane v Ljubljano.

Spisuje Jos. Levičnik.

(Dalje.)

Ako si ogledujemo zalo lice trsatske romarske cerkve od zunaj, mislimo, da je ona razdeljena znotraj v tri ladije. Pa temu ni tako. Prestopivši njen prag vidimo, da ima ona le glavni srednji oddelek, kateremu je prizidana kot presvetišče natančno po dolgosti in širokosti posneta Marijna hišica, kakor sem to že zadnjič omenil. Druga ladija razširja se na evangeljske strani cerkve, in je zaradi mnogih pod njo vravnanih rakev za stopnjo višja nego glavna; prostor za glavno ladijo na episteljski strani pa zavzema cerkvi tikoma prizidani samostan. Ko sem prestopil cerkveni prag, obustavilo je moje korake koj pod muzičnim korom zelo veliko število lepih votivnih tabel, ki romarjem kažejo in svedočijo, kako so se že mnogi mornarji borili z razjarjenimi morskimi valovi, klicali Marijo trsatsko na pomoč, in čudovito rešeni bili.*) (Zlasti Jadransko morje je zaradi svojih strahovitih viharjev na najslabejšem glasu.) Zato poleg drugih pobožnih romarjev posebno mornarji radi hodijo na Sv. Trsat na božji pot. Zraven votivnih tabel videl sem viseti nekake vence, — če se sploh tako imenovati smejo, — ki imajo nekako sličnost z okroglimi balončki. Slučajno ni bilo nikogar v cerkvi, da bi ga bil vprašal, kako narod te

*) Mej mnogimi drugimi votivnimi tablami zanimala me je zlasti neka ondi obešena fotografija v zlatem okviru, katero sem okolu l. 1875. pri moji tedanji navzočnosti na Sv. Tersatu že videl. Morebiti kakih par let poprej odjadrala je bila neka avstrijska ekspedicija pod poveljstvom dveh častnikov (ako se prav spominjam, zval se je eden Payer) na daljni sever iz znanstvenih namenov. Udeležnikov bilo je, ako se prav spominjam, okolu dve sto. Posrečilo se jim je bilo sicer res, priveslati in dospeti tako visoko proti severnemu tečaju, kakor pred njimi še ni bil prišel nihče, in so ono pokrajino na čast in slavo presvitlega našega vladarja in cesarja nazvali »Franc Jožefova dežela«; a severno morje navilo jim je bilo, kakor pravimo »uro« tako, da je bila vsa ekspedicija v nevarnosti, poginiti. Ladija jim je namreč primrznila v led, in ker ni bilo nobenega upa, rešiti je ledenih okovov, napotili so se peš nazaj. Preden so se poslovili od barke, fotografirali so si jo in pustili so v njej do malega vse razen obleke in živeža. Na ročne sani naložili so si male čolne in svojo prtljago, in vozili samotež po ledenih planotah; — ako so prišli do vode, spustili so zopet čolne v njo in naložili poleg sebe še sani. Lahko si je misliti smrtno nevarnost, v kateri so se nahajali. Na njih največjo srečo naleteli so bili, če se prav spominjam na neke ruske ribiče, in ti so jih oteli gotovega pogina. Eden izmed vdeležnikov te vratolomne ekspedicije je blizu Reke doma. On je zgoraj omenjeno fotografijo prinesel trsatski Majki Božji v zahvalni dar, o tej priliki poklonil se tudi čč. gg. oo. Frančiškanom, in zagotavljal jih, da bi se v enake nevarnosti ne podal nikdar več za vse zaklade celega sveta. (Ako kateri č. g. bralec »Novic« dospe kedaj na Sv. Tersat, naj ne zamudi, ogledati si omenjene fotografije!) Pisalec.

Tuma: Seveda.

Richter: Nadalje bi rad vedel, kako je na Kranjskem z osnovo zadrug?

Tuma: Doslej se še niso uvedle. Če se zadrugam dajo večje pravice, tedaj bomo že gledali, da se ustanove.

Izvedenec Šturm: Jaz sem za to, da bi bilo oblastvo navezano na mnenje zadruga, kadar gre zato, da se komu da obrtna pravica, ker so se v zadnjem in v prejšnjih časih godile sleparije s spričevali. Oblastvo tega pri najbolji volji ne more nadzorovati. Zato naj se pa vpraša zadruga, bode že vestno postopala in dala obrtno pravico, komur gre.

Supančič: Jaz sem za to, da se občino popraša za mnenje, katera bi se pa morala podpreti z razlogi, da ne bode videti, kakor da se hočejo le komu sitnosti delati, Sicer je pa to že obseženo v besedi „mnenje“.

Izvedenec Kunc: Jaz sem ravno te misli, le da točneje naglašam, da naj bode oblastvo zavezano, da predloži dotične strokovne dokaze zadrugi, da jih pretrese, predno da obrtno pravico.

Izvedenec Ferlinz: Ker ima gostilničarski obrt tudi govoriti v tem vprašanju, bi jaz tudi predlagal, da obrtno oblastvo vpraša zadrugo in se drži njenega mnenja. Oblastvo more le kraj določiti iz policijskih ozirav, za druga se pa mora izreči o osebi. (Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Naftino milo se napravi, ako se 250 gramov marziljskega mila, 250 gramov petroleja, 125 g amonjake, 125 g terpetina in 2250 g nafte zmeša in v paru segreje. Kolikor nafte izhlapi mej delom, se zopet nadomesti. To milo je dobro za vsako snaženje suhim potom.

Vpliv morske vode na cement. Poskušnje so pokazale, da se cement v morski vodi ne strdi tako hitro kakor v navadni vodi. Posebno če ni mavta mastna, v morski vodi se drži. Bolje drži se, če pridene nekoliko apna, ali biti ga pa tudi ne sme preveč.

Hranilnica in posojilnica v Šmihelu pri Pliberku. Ta posojilnica obrestuje vloge po 4%, posojilo pa daje po 5%. Denarnega prometa je lani imela 99.044 gld. 94 kr. Posojila znašajo 78.390 gld. 60 kr., vloge pa 49.900 gld. 50 kr.

Kmetijstvo.

Računski zaključek ljubljanske mestne hranilnice.

(Konec.)

Čistega dobička ima hranilnica za leto 1893.	gld.	7.413.19 ¹ / ₂
in če istim priklopimo še omenjenih katere bi lahko šele čez nekaj let odpisala ali vsaj skozi daljšo vrsto let amortizovala, dobimo pri upravnem imetju dobička	„	990.44 ¹ / ₂
	gld.	8.403.64

in če tem prištejemo še dobiček splošne rezervne zaklade	„	297.40 ¹ / ₂
in dobiček posebne rezervne zaklade	„	70.11
znaša ves dobiček l. 1893.	gld.	8.771.15 ¹ / ₂
tedaj v primeri z dobičkom iz l. 1892.	„	8.297.82 ¹ / ₂
	gld.	473.33

več, in to v kljub višjeji režiji.

Če uvažamo na dalje, da se v vlani izkazanem dobičku	„	8.297.82 ¹ / ₂
nahaja dobiček	„	3.733.37

katerega je dosegla v efektnem poslovanju, vidimo, da je leta 1892. dobila v ostalem poslovanju	gld.	4.564.45 ¹ / ₂
---	------	--------------------------------------

L. 1893. ima hranilnica kakor že omenjeno	„	8.771.15 ¹ / ₂
dobička in mej tem pri efekti upravnega imetja dobička	„	1.229.11
a pri obeh rezervnih zakladah pa kurzne izgube	„	8.65

tedaj skupnega efektnega dobička	gld.	1.220.46
tako, da je dobila pri ostalih strokah t. j. gld. 2.986.24 ali nad 65% več nego lani.	gld.	7.550.69 ¹ / ₂

Ker pa sme vedno le na ta dobiček računati — efekti prinesejo jej lahko le izgubo — je letošnji vseh v primeri z onim iz l. 1892. osobito z ozirom na zdatno povišano režijo je tako ugoden, da nas navdaja z najboljšo nado.

Od dobička pri upravnem imetju po odbitku mej izgubo poštevanih ustanovnih troškov v znesku	gld.	8.403.64
	„	990.44 ¹ / ₂
	gld.	7.413.19 ¹ / ₂
položila je dobiček pri efekti	„	1.229.11

v posebno rezervo zaklada za kurzne razlike, a ostanek	gld.	6.184.08 ⁰ / ₂
--	------	--------------------------------------

dejala je na splošno rezervno zaklado.

Kakor kažejo pozneje navedene postavke; narastla je na ta način splošna rezervna zaklada na

gld.	13.988.43 ¹ / ₂	
in posebna rezervna zaklada na	„	2.985.75

tedaj obe skupaj na	gld.	16.974.18 ¹ / ₂
-------------------------------	------	---------------------------------------

t. j. 0.61% vseh vlog ali za dobro ¹/₃ več nego vlani.

Namen naše hranilnice je znan; faktorji, ki odločujejo o nje poslovanju, so si tega vedno svesti, in zato iskreno želimo, naj se je oklenejo radi tega vsi rodoljubi brez razlike mišljenja, da jej bo mogoče delovati vsestransko in v večjeji meri v prospeh nam vsem, skupnih namenov.

Ker je mestna hranilnica tako rekoč naroden zavod, naj bi jo podpirali vsi slovenski rodoljubi in ne nalagali svojega denarja v tuje zavode, ki večkrat baš dobiček od slovenskih vlog vporabljaajo proti naši slovenski narodnosti.